

УДК 347.77/78-049.65(4/477)-042.2

*Гаряєва Г.М., Домінов М.Е.
м. Харків, Україна*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЄС ТА УКРАЇНИ В ПИТАННЯХ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Інтеграція до ЄС є одним з пріоритетних напрямків зовнішньої політики України. Гармонізація законодавства України з законодавством ЄС є необхідним кроком на шляху приєднання до ЄС. У зв'язку з підписанням Угоди про партнерство та співробітництво між країною та державами членами ЄС, країна взяла на себе зобов'язання продовжити вдосконалення механізмів охорони та захисту прав з метою забезпечення рівня, аналогічного передбаченому в ЄС. Одним із розділів Угоди є право інтелектуальної власності (ІВ) [1]. Правовий аналіз чинного законодавства України та ЄС у сфері охорони об'єктів промислової власності, так і системи патентної охорони дає підстави стверджувати, що деякі положення різняться [2-8]. З огляду на таку неузгодженість, питання щодо нормативного вдосконалення положень законодавства стосовно захисту ІВ у відповідність до норм законодавства ЄС, є сьогодні особливо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі питання щодо правової охорони ІВ, а саме промислових зразків і також проблему гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС досліджувались Ю. Копицею. Крім цього, різні аспекти управління сферою інтелектуальної власності досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як С.В. Бондаренко, В.Д. Дроб'язко, Г.О. Андрощук, С.К. Ступак, В.П. Воробйов, П.М. Цибульов. **Мета цього дослідження** полягає у порівняльному аналізі як національного законодавства патентної охорони об'єктів промислової власності, так і системи патентної охорони в Європейському Союзі в світлі останніх змін в праві ЄС. **Матеріали і результати дослідження.** Від розв'язання проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій

МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

соціально-економічній системі. Від цього, у свою чергу, залежать перспективи створення робочих місць у нових галузях. Це стосується створення цивілізованого ринкового середовища, де підприємці, і споживачі були б надійно захищені від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності, виробництвом фальсифікованих товарів.

Основна частина правових інститутів розподіляється на дві групи. У правових нормах, що відносяться до першої групи, відсутні певні уточнення, наявні у праві ЄС. Так, наприклад, стаття 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачає вичерпний перелік випадків вільного використання комп'ютерної програми[3]. Стаття 6 Директиви 91/250/ЄС встановлює, що при використанні комп'ютерної програми забороняється використання інформації, одержаної в результаті декомпіляції також для виробництва та маркетингу[7]. До другої групи віднесено правові норми, окремі з яких мають бути приведені у відповідність до законодавства ЄС[1]. Отже згідно з європейським законодавством правова охорона може надаватися як промисловим зразкам (ПЗ) масового виробництва, так і виробам, виготовленим ручним способом, а відповідно українському законодавству правовий захист надається тільки ПЗ масового виробництва[8]. Крім цього, слід зауважити, що українське законодавство не має перелік об'єктів, які можуть отримати правову допомогу, як промислові зразки, не міститься жодних приписів стосовно комп'ютерних програм в якості ПЗ[4;7]. Захист ІВ в ЄС надається зовнішньому вигляду частин виробів[4.]. А отже чинне вітчизняне законодавство не містить жодних норм стосовно правової охорони зовнішнього вигляду частин виробу, але і не містить ніяких обмежень[4-6].

Сьогодні особливо гостро потребує чіткого законодавчого врегулювання і охорона прав на добре відомі торговельні марки. Саме торговельна марка допомагає відокремити товари та послуги серед значної кількості споріднених, слугує показником їх якості, заохочує споживачів придбати такі товари або скористатись послугами. Чим вища репутація торговельної марки, чим вища її комерційна цінність, тим значно ширшим має бути обсяг охорони такої марки. Саме з цією метою власники знаків з високою репутацією намагаються захиститися від недобросовісних дій, зокрема від “розмивання”,

“імітації” торговельної марки, надаючи їм статусу добре відомих в Україні[5]. Оптимізації законодавчого врегулювання чекають також об’єкти інтелектуальної власності у глобальній комп’ютерній мережі Інтернет[3;7]. Міжнародні зобов’язання України вимагають створення ефективно діючої системи охорони інтелектуальної власності. Зважаючи на це, важливо привести національне законодавство у відповідність до вимог директив Європейського Союзу та актів національного законодавства європейських країн, норм договорів Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, про виконання і фонограми та рекомендацій цієї організації щодо охорони найсучасніших об’єктів інформаційних технологій[9]. Стосовно інших проблем у галузі інтелектуальної власності, слід наголосити на відсутності чіткого законодавчого врегулювання такого об’єкта промислової власності, як комерційне (фірмове) найменування. У деяких стратегічних галузях, насамперед у ракетобудуванні, літакобудуванні, військовій промисловості та ряді інших, де розробляються та впроваджуються високі технології, не останню роль відіграють питання, пов’язані з комерційною таємницею. Певні проблеми у цій сфері потребують відповідного належного законодавчого врегулювання[6-9]. Безперечно, зазначені питання необхідно вирішувати в інтересах нашої держави, однак із дотриманням вимог міжнародно-правових актів. Реалізація вищенаведеного потребує подальшого підвищення ролі закону, прискорення розвитку національної системи правової і зокрема цивільно-правової охорони інтелектуальної власності.

Для вирішення проблем ІВ держави – члени ЄС розробили проект, що передбачає створення Єдиного патентного суду. Створення патентного суду було б доречним і в Україні. Це відповідно, теоретично й законодавчо цілком обґрунтовано, якщо спори у сфері інтелектуальної власності, коли від суддів потрібні спеціальні знання в цій сфері, розглядатимуться патентними судами. Тим більше, що з появою нових технологій (інформаційних, інноваційних і т.д.) у цивільний обіг вводиться нова правова термінологія, що вимагає спеціальних знань від учасників судового процесу, а законодавство постійно ефективно оновлюється[10]. Сьогодні, наприклад, українські суди не знайомі з патентознавством, немає фахівців, які знають технічні тонкощі, важливі при розгляді складних справ про порушення

МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

патентного права. Велика завантаженість судів іншими судовими справами не дає можливості суддям розібратися в даній специфічній категорії справ, тому суди залучають сторонніх експертів.

В сьогоденній Україні захист інтелектуального продукту продовжує бути доволі умовним. Реагуючи на ці потреби, ЄС разом з іспанськими і данськими експертами започаткував проект запуску нової ініціативи Twinning «Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні»[10-12]. У сучасній економіці продуктом може бути не тільки матеріальний товар. Люди також виробляють ідеї, інформаційні продукти, мистецькі об'єкти та нові технології. Інтелектуальний продукт вимагає великих зусиль та інвестицій – але вкрати його легше, ніж звичайну річ.

Висновки. Головний акцент статті ставився на порівняльний аналіз європейського законодавства захисту ІВ з українським. В наслідок цього аналізу була виявлена різниця щодо удосконалення національного законодавства та його гармонізації з міжнародними вимогами. Отже саме ця різниця є гальмом для творчої інтелектуальної діяльності інженерів, винахідників, науковців, для розвитку цивілізованого ринку результатів їх діяльності, комерціалізації широкого кола різних об'єктів інтелектуальної власності. Тому що ефективний захист прав інтелектуальної власності – це важливий інструмент для залучення іноземних інвестицій, передачі технологій та ноу-хау, дотримання законних прав українських прав власників.

Список літератури: 1. *Каница Ю.* Напрями адаптації законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності до законодавства Європейського Союзу // *Право України.* – 2005. – № 1. – с. 66-70. 2. *Каница Ю. М.* Розвиток цивільно-правових способів захисту прав інтелектуальної власності в Європейському Союзі / *Ю. М. Каница* // *Приватне право і підприємництво.* - 2014. - Вип. 13. - С. 186-190. 3. *Дроб'язко В.* Актуальні проблеми авторського права і суміжних прав у цифровому середовищі / *В. Дроб'язко* // *Теорія і практика інтелектуальної власності.* – 2010. – № 5. – С. 66 – 81. 4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки»: за станом на 15 грудня 1993 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 1993. – 34 с. 5. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 16.05.2008 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2008. 6. Закон України «Про

МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 1 червня 2000 р. № 1771-Ш із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 21 грудня 2000 р. № 2188-111 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 8. – Ст. 37. 7. Директива Ради 91/250/ЄЕС від 14 травня 1991 року про правову охорону комп'ютерних програм // Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавства України / За ред. Ю. М. Капіці: кол. авторів: *Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов* та ін. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – С. 686–692. 8. Директива Європейського парламенту та Ради 2004/48/ЄС від 29 квітня 2004 року про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності // OJL 157//45, 30.4.2004 9. *Арданов О.* Розвиток партнерства для подолання цифрового піратства та налагодження схем легального використання об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет / *О. Арданов* // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 8. – С. 20 – 30. 10. *Андрощук Г.О.* Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування / *Г.О. Андрощук* – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 172 с. 11. *Зайцева-Калаур І.В.* Інформаційне право : [Навчальний посібник] / *І.В.Зайцева-Калаур*. – Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2014. – 185 с. 12. *Цибульов П.М.* Управління інтелектуальною власністю. Європейський досвід / *П.М. Цибульов* – К.: Держ.ін-т інтел.власн., 2009. – 112 с.

Bibliography (transliterated): 1. Kapitsa Yu. Napryamy adaptatsiyi zakonodavstva Ukrayiny u sferi okhorony intelektual'noyi vlasnosti do zakonodavstva Yevropeys'koho Soyuzu // *Pravo Ukrayiny*. – 2005. – # 1. – s. 66-70. 2. Kapitsa Yu. M. Rozvytok tsyvil'no-pravovykh sposobiv zakhystu prav intelektual'noyi vlasnosti v Yevropeys'komu Soyuzi / Yu. M. Kapitsa // *Pryvatne pravo i pidpryyemnytstvo*. - 2014. - Vyp. 13. - S. 186-190. 3. Drob"yazko V. Aktual'ni problemy avtors'koho prava i sumizhnykh prav u tsyfrovomu seredovyschi / V. Drob"yazko // *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*. – 2010. – # 5. – S. 66 – 81. 4. Zakon Ukrayiny «Pro okhoronu prav na promyslovi zrazky»: za stanom na 15 hrudnya 1993 r. / Verkhovna Rada Ukrayiny. – Ofits. vyd. – Kyiv : Parlam. vyd-vo, 1993. – 34 s. 5. Zakon Ukrayiny «Pro okhoronu prav na znaky dlya tovariv i posluh» vid 16.05.2008 r. / Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2008. 6. Zakon Ukrayiny «Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli» vid 1 chervnya 2000 r. # 1771-Sh iz zminamy i dopovnennnyamy, vnesenymy Zakonom Ukrayiny vid 21 hrudnya 2000 r. # 2188-111 // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2001. – # 8. – St. 37. 7.

Dyrektiva Rady 91/250/YeES vid 14 travnya 1991 roku pro pravovu okhoronu komp'yuternykh prohram // Pravo intelektual'noyi vlasnosti Yevropeys'koho Soyuzu ta zakonodavstva Ukrayiny / Za red. Yu. M. Kapitsy: kol. avtoriv: Yu. M. Kapitsa, S. K. Stupak, V. P. Vorobyov ta in. – K.: Vydavnychyy Dim «Slovo», 2006. – S. 686–692. 8. Dyrektyva Yevropeys'koho parlamentu ta Rady 2004/48/YeS vid 29 kvitnya 2004 roku pro zabezpechennya dotrymannya prav intelektual'noyi vlasnosti // OJL 157//45, 30.4.2004 9. Ardanov O. Rozvytok partnerstva dlya podolannya tsyfrovoho piratstva ta nalahodzhennyaskhem lehal'noho vykorystannyaob'yektivavtors'koho prava i sumizhnykh prav u merezhiInternet / O. Ardanov// Intelektual'na vlasnist'. – 2010. – # 8. – S. 20 – 30.10. Androshchuk H.O. Zakhyst prav intelektual'noyi vlasnosti v Ukrayini: problemy zakonodavchoho zabezpechennya ta pravozastosuvannya / H.O. Androshchuk – K.: Parlament-s'ke vyd-vo, 2007.– 172 s. 11. Zaytseva-Kalaur I.V. Informatsiyne pravo : [Navchal'nyy posibnyk] / I.V.Zaytseva-Kalaur. – Ternopil': FO-P Shpak V.B., 2014. – 185 s. 12. Tsybul'ovP.M.Upravlinnya intelektual'noyu vlasnistyu. Yevropeys'kyy dosvid / P.M Tsybul'ov – K.:Derzh.in-t intel.vlasn., 2009.-112 s.

Г.М. Гаряєва, М.Е. Домінов

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЄС ТА УКРАЇНИ В ПИТАННЯХ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті досліджуються основні розбіжності в питаннях захисту інтелектуальної власності України та ЄС. Автор проводить порівняльний аналіз нормативно-правових документів чинного законодавства України та ЄС у сфері охорони об'єктів промислової власності, так і системи патентної охорони. Що дає підстави стверджувати, що деякі положення різняться. У статті розкрита ця неузгодженість і виявлені питання щодо нормативного вдосконалення положень законодавства стосовно захисту ІВ у відповідність до норм законодавства ЄС. Що сьогодні є особливо актуальним.

Ключові слова: інтелектуальна власність, система патентної охорони, конкурентоспроможність, недобросовісна конкуренція, Директива ЄС, промислові зразки, торговельні марки.

G. Gariaieva, N. Dominov

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EU AND UKRAINE IN THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

The article deals with the main differences in protecting the intellectual property between Ukraine and EU. The author analyzes legal documents from the current constitution of Ukraine and EU in protecting objects related with intellectual property and the system of protecting patents. What gives reason to believe that some directions are different. It happens due to not perfect modern regularly support of the intellectual property. The article reveals inconsistencies and found issues of regulatory to improve the legislation on the protection of IP in compliance with the EU legislation. What is especially important today. The main focus is on the fact that if Ukraine wants to enter the EU, as a competitive country, it should have an effective system of protecting the intellectual property.

Keywords: intellectual property, system of patent guard, competitiveness, unfair competition, Directive of EC, industrial prototypes, trademarks.

А.М. Гаряева, Н.Е. Доминов

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЕС И УКРАИНЫ В ВОПРОСАХ ЗАЩИТЫ ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

В статье исследуются основные разногласия в вопросах защиты интеллектуальной собственности Украины и ЕС. Автор проводит сравнительный анализ нормативно-правовых документов действующего законодательства Украины и ЕС в сфере охраны объектов промышленной собственности, так и системы патентной охраны. Что дает основания утверждать, что некоторые положения различаются. В статье раскрыта эта несогласованность и выявлены вопросы нормативного совершенствования положений законодательства по защите ИС в соответствии с нормами законодательства ЕС. Что сегодня особенно актуально.

МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, система патентной охраны, конкурентоспособность, недобросовестная конкуренция, Директива ЕС, промышленные образцы, товарные знаки.

Стаття надійшла до редакційної колегії 18.11.2016

УДК 343.24

*Кузьменко О. В.
м. Харків, Україна*

ВІКОВА ОСУДНІСТЬ ДИТИНИ ЯК ПРОБЛЕМА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Залежність здатності людини керувати своєю поведінкою від її вікового розвитку здавна визнається науковцями, практиками і громадською думкою. Це, своєю чергою, є причиною особливого ставлення суб'єктів соціального контролю до таких діянь дітей, які вчиняються ними з порушенням норм права або моралі [9, с.48]. Щоб бути суб'єктом суспільних відносин людина повинна досягти певного рівня психофізичного та соціального розвитку, який забезпечить їй можливість усвідомлювати свою поведінку, керувати нею і нести відповідальність за вчинки [3, с.22]. Відомо, що людина не народжується одразу особою. Для цього потрібний тривалий процес фізичного, розумового та морального становлення. До досягнення певного віку дитина не визнається повноцінним суб'єктом суспільних відносин – ні в правовій, ні в соціологічній літературі. Така поступовість розвитку людини як свідомого учасника суспільного життя обумовлює намір законодавця встановити як одну із гарантій дотримання принципу винної відповідальності її вікові межі. Він має на меті виключити зі сфери застосування кримінально-правових заходів дітей, типовий рівень розвитку яких породжує неспростовні сумніви в тому, що при вчиненні заборонених кримінальним законом діянь вони усвідомлювали їх та керували ними. Питання визначення початкового віку кримінальної відповідальності та критеріїв, якими при цьому мусить керуватися законодавець, ніколи не мало свого однозначного вирішення. Приміром, римське право допускало повну неосудність людини в дитинстві.